

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/polacy-ratujacy-zydow/80023,Mieszkanicy-Buska-Zdroju-niosacy-pomoc-ludnosci-zydowskiej-Wybrane-przyklady.html>

Narodowe Archiwum Cyfrowe

ARTYKUŁ

Mieszkańcy Buska-Zdroju niosący pomoc ludności żydowskiej. Wybrane przykłady

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa

Autor: KAROLINA TRZESKOWSKA-KUBASIK

24.03.2021

W czasie okupacji niemieckiej na terenach *Kreishauptmannschaft Busko* przebywało ok. 26 tysięcy Żydów. Część mieszkańców tego powiatu, ryzykując

swoje i swoich rodzin życie, udzielała pomocy prześladowanym przez Niemców Żydom. Wśród niosących pomoc znajdowały się też osoby zamieszkujące Busko-Zdrój.

W czasie okupacji niemieckiej na terenach Kreishauptmannschaft Busko przebywało ok. 26 tysięcy Żydów. Część mieszkańców tego powiatu, ryzykując swoje i swoich rodzin życie, udzielała pomocy prześladowanym przez Niemców Żydom. Wśród niosących pomoc znajdowały się też osoby zamieszkujące Busko-Zdrój.

Według badań prowadzonych w ramach projektu Instytutu Pamięci Narodowej pt. „Terror okupacyjny na ziemiach polskich w latach 1939-195”, autorka niniejszego artykułu ustaliła nazwiska co najmniej 8344 Żydów z terytorium Kreishauptmannschaft Busko, którzy ponieśli śmierć w czasie II wojny światowej. Przeważająca większość z nich zginęła w niemieckich nazistowskich obozach zagłady: w Treblince, w Bełżcu, czy też w KL Auschwitz-Birkenau.

Niemiecka mapa okolic Buska-Zdroju

Park Zdrojowy w Busku-Zdroju, 1943 r.

Irena Budzyńska

Mówiąc o mieszkańcach Buska niosących pomoc Żydom, przywołać należy sylwetkę Ireny Budzyńskiej. Była ona żoną mjr. rez. Eugeniusza Sylwestra Budzyńskiego, zamordowanego w 1940 r. w Katyniu. W Busku-Zdroju prowadziła pensjonat "Sanato".

W czasie okupacji niemieckiej Irena Budzyńska aktywnie zaangażowała się w działalność podziemia. Pełniła funkcję zastępcy, a następnie Pełnomocnika Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża na oddział Busko-Zdrój. Brała również aktywny udział w działalności tajnych kompletów, ucząc historii.

Grób Ireny Budzyńskiej. Cmentarz parafialny w Busku-Zdroju.

Źródło: mogily.pl

W pensjonacie „Sanato”, którego była właścicielką, Budzyńska ukrywała co najmniej kilku Żydów. Wiosną 1942 r. udzieliła pomocy Łucji Dziurżyńskiej. Pomagała również Marianowi Reichowi z Krakowa oraz Anieli Tasiemcowej (Lusi Altman).

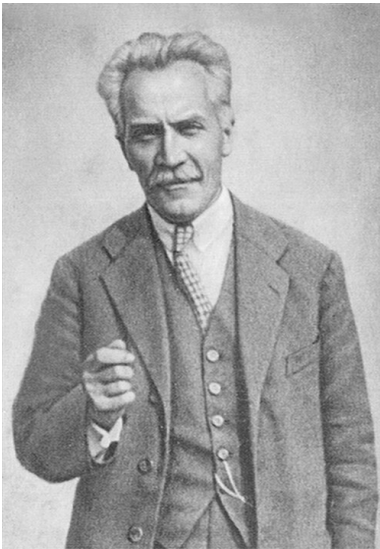
Irena Budzyńska udzieliła również pomocy Erzilowi Cukermanowi vel Cukiermanowi, który był przed wojną właścicielem willi „Bristol” oraz kilku innych pensjonatów przy alei Mickiewicza w Busku-Zdroju. Po zakończeniu akcji wysiedleńczej w buskim getcie, ukrywał się, a w listopadzie 1942 r. zgłosił się z prośbą o pomoc do dr. Anieli Żwan-Goldschmiedowej, która skierowała go do Budzyńskiej. Przez 10 dni przebywał w pensjonacie „Sanato”, gdzie urządzono mu kryjówkę w składzie z pościelą na drugim piętrze. Po tym czasie wywieziono go na wieś.

Zofia Peretiatkowicz

Kolejną mieszkanką Buska-Zdroju zaangażowaną w pomoc Żydom była właścicielka pensjonatu „Wiślica” – Zofia Peretiatkowicz. Przekazywała pieniądze oraz pożywienie rodzinie żydowskiej z Buska-Zdroju, której nazwiska nie udało się ustalić. W dzień przed akcją wysiedleńczą, Peretiatkowicz zaproponowała najstarszej córce z owej rodziny, Esi, pomoc w wyrobieniu lewych dokumentów oraz zorganizowanie schronienia. Dziewczyna jednak odmówiła nie chcąc rozstawać się z rodziną.

Szymon Starkiewicz

W ofiarą pomoc Żydom włączyli się również pracownicy Sanatorium Dziecięcego „Górka”. W czasie okupacji niemieckiej z „Górki” korzystali głównie folskdojcze oraz niemieccy pracownicy przemysłu, którzy przyjeżdżali do uzdrowiska na leczenie. Założyciel i wieloletni dyrektor „Górki” – dr Szymon Starkiewicz – od jesieni 1941 r. przebywał w Wiślicy. Udzielał pomocy medycznej Żydom skupionym w wiślickim getcie.

Szymon Starkiewicz

Starkiewicz zorganizował również schronienie u kierownika szkoły na wsi, a następnie w majątku Adama Grabkowskiego słynnemu immunologowi – dr. Ludwikowi Hirszfelowi, który do Wiślicy przyjechał wraz z córką, Marią. Hirszfeld przebywał w nim do momentu śmierci córki, która zmarła 28 stycznia 1943 r. Wyjechał wówczas do Miłosnej pod Warszawą.

Aniela Żwan-Goldschmiedowa

W akcję pomocy ludności żydowskiej włączyła się również dr Aniela Żwan-Goldschmied – lekarka z „Górki”. W

COFNIJ SIĘ